

Cetatea Cavalerilor

Fondator: Col. r. Dr. Constantin MOȘINCAT
Editor: Asociația Națională a Cavalerilor de Cluj
Editura Tipo MC, Oradea-2020

Cartea Mea e și a Ta! ISSN 2734-6889 - ISSN-L 2734 - 6889

1

Părintele Nicolae Bordașiu

Dr. Cristina Liana PUȘCAȘ

***"Când securiștii mi-au cerut
armamentul, le-am arătat Biblia,
singura armă pe care o aveam"***

Nicolae-Ioan Bordașiu s-a născut pe data de 22 mai 1924, în localitatea Săbolciu, județul Bihor, în familia preotului și învățătorului Gheorghe Bordașiu și a Mariei Mangra, nepoată de văr a mitropolitului Vasile Mangra din Sibiu.

În timpul Primului Război Mondial, tatăl său, Gheorghe Bordașiu (n. 1 februarie 1899, în Husasău de Criș, județul Bihor), a fost recrutat în armata austro-ungară și trimis ca ofițer pe frontul din Italia (Piave). Spre finalul războiului, revine pe meleagurile natale și se alătură luptei naționale a românilor din Ardeal pentru unitate. Alături de alți intelectuali din sat – preotul Nicolae Malița (tatăl Mariei Bordașiu, viitoarea sa soție), învățătorul și preotul Gavril Iovan (tatăl lui Ioan Iovan de la Recea), studentul la facultatea de Drept Pavel Malița (tatăl academicianului Mircea Malița), Gheorghe Bordașiu a participat la Marea Adunare de la Alba Iulia, acolo unde a și rostit „*cel dintâi Amin*” din strana bisericii reîntregirii neamului. Gheorghe Bordașiu

a avut doi copii, pe Nicolae Bordașiu și pe Lucia Bordașiu, căsătorită cu avocatul Ioan Vlad, și el fost deținut politic.

Nicolae Bordașiu a urmat primii ani de școală în satul natal, apoi alți cinci ani a frecventat cursurile Liceului „Emanuil Gojdu”, din Oradea. Cedarea Ardealului în 1940 a însemnat pentru familia

Bordașiu refugiu la Beiuș, acolo unde, în 1943, Gheorghe Bordașiu și-a susținut examenul de maturitate. Aici, l-a întâlnit pe episcopul ortodox al Oradei, Nicolae Popoviciu, episcop martir.

Fiind război, pentru a evita recrutarea în armată și a fi transformat în „carne de tun”, Nicolae Bordașiu s-a înscris la o facultate militarizată, Facultatea de Farmacie, în paralel urmând și cursurile Facultății de Teologie, tot din București. În acest timp, a frecventat Mănăstirea Sf. Antim, acolo unde s-a născut mișcarea spirituală „Rugul Aprins”. În această perioadă scurtă de după război și până în 1948, îi va cunoaște pe Gala Galaction, profesor de Vechiul Testament, pe Dumitru Stăniloae, Nichifor Crainic, Benedict Ghiuș, dar și pe colegii Nicolae Corneanu, Antonie Plămădeală, Sofian Boghiu, Roman Braga, Nil Dorobanțu etc.

2

Asociația Tineretului Ortodox Studențesc și manifestele anticomuniste

Pentru a se opune tendințelor de îndoctrinare a tinerilor de către comuniști, care îi atrăgeau prin diverse forme să se înscrie în Uniunea Tineretului Comunist, tinerii teologi se organizează și ei, punând bazele Asociației Tineretului Ortodox Studențesc – ATOS. Nicolae Bordașiu a fost numit chiar președintele acestei organizații. Și în acest fel va intra în atenția organelor de Securitate. *„Fiind președintele Asociației Studenților în Teologie, împreună cu alții: Braga Roman, Plămădeală Leonida, Stelian Manolache etc., am redactat niște fluturași-manifeste împotriva manifestației de 1 mai, care era în sâmbăta Paștelui”, mărturisește părintele Bordașiu.*

Fiind avertizat că urmează să fie arestat, se refugiază, în 1948, la Timișoara și se ascunde, începând astfel o lungă pribegie, de șapte ani. Între timp, în lipsă, a fost condamnat la 20 de ani muncă silnică. La Timișoara, Nicolae Bordașiu se pregătea să fugă peste hotare, însă este sfătuit de un „înger” să nu părăsească țara, că va face închisoare, dar va supraviețui. La hotărârea să plece în satul natal al tatălui său, Husasău de Criș, unde a stat ascuns până în 18 iulie 1955, când a fost arestat. Din toamna anului 1948, a fost găzduit de sora tatălui său, Maria Chiș, după care se mută la un alt unchi, tot frate cu tatăl său, Florian Bordaș, din casa căruia a și fost arestat. Tot satul știa că părintele se ascunde la ei, însă era o coaliție nevăzută pentru a-l proteja, nedenunțându-l. În toți acești ani, a stat închis între cei patru pereți ai ascunzătorului, văzând lumina zilei doar prin ochiul ferestrei. *„Și eram așa dornic de soare, că într-o zi cu soare mi-am scos pe fereastră mâinile. Și un vecin m-a văzut, dar nu m-a denunțat”, povestește fostul fugar.*

Obosit de atâta așteptare și inactivitate, încearcă să găsească soluții să iasă din ascunzătoare. Astfel, Teodor Naghiu (Nadiu), medic la Penitenciarul Timișoara, prieten cu părintele Bordașiu, a încercat să-i obțină fugarului o „formă” de libertate. Naghiu fiind un bun șahist, juca șah cu numeroși securiști. Astfel, medicul îi propune unui securist să îi procure părintelui Bordașiu acte false pentru a lucra pe unul din șantierele țării. Din păcate, securistul va raporta imediat solicitarea, iar pe 18 iulie 1955 trupele de Securitate vor năvăli în casa din Husasău de Criș unde se adăpostea părintele și îl vor aresta pe fugar. *„În miezul verii, în dimineața când primii secerători ieșeau în lan cu coasa, în 18 iulie 1955, au venit și oamenii securității din Timișoara să mă culeagă ca rod al vigilenței lor. Nu a fost la mijloc nicio trădare. Nu a fost nicio greșeală. A fost o lucrare a Proniei divine, care mă salva din deznădejde, când eu ajungeam la un obstacol greu. Iar în acea dimineață de seceriș, când au năvălit în casă lucrătorii Răului și mi-au cerut să le predau armamentul pe care îl aveam, le-am arătat Biblia, singura armă pe care o aveam asupra mea”, mărturisește părintele Nicolae Bordașiu, momentul arestării.*

I s-au pus cătușele la mâini și l-au introdus într-un autoturism, unde l-au legat cu alte cătușe de scaunul de la mașină. A fost dus, pentru câteva ore, la Securitatea Oradea, după care transportat la Securitatea din Timișoara. *„Întâi s-au oprit la Securitatea din Oradea, unde veneau toți să mă privească și vorbeau între ei despre faptul că am locuit pe teritoriul lor și am auzit spunând că va fi vai de cei ce m-au găzduit. După ce au terminat de raportat arestarea, am plecat spre Timișoara”, rememorează fostul*

deținut politic. La Timișoara a fost anchetat, prin metodele tipice, de către maior Schnelbach Martin, lt. Autilă, lt. Bențe și alții.

Cea mai cumplită umilință

La Penitenciarul din Timișoara a reușit, pentru câteva clipe, să-l zărească pe Arsenie Boca, reținut și el pentru că nu l-ar fi denunțat pe Nicolae Bordașiu. În orașul de pe Bega, va îndura cea mai cumplită umilință. *„Cea mai mare înjosire am cunoscut-o aici, la Penitenciarul din Timișoara, când mi s-au bătut în nituri lanțuri la picioare, fiind întins cu fața la pământ”*, își amintește pr. Nicolae Bordașiu.

A fost condamnat la 10 ani temniță grea, din care va executa nouă ani, trecând prin închisorile de la Timișoara, Jilava, Oradea, Constanța și Aiud. Nicolae Bordașiu a fost transferat pe 4 decembrie 1955 la Penitenciarul Oradea și a stat aici până pe 5 februarie 1956. În aceeași perioadă (17 decembrie 1955 – 7 aprilie 1956), tot în „iadul roșu de pe Criș” se afla încarcerat și Arsenie Boca.

Părintelui Nicolae Bordașiu i-a rămas în minte, primul Crăciun petrecut în închisoare, cel din 1955, când se afla la Oradea. *„În acea zi de Crăciun însă, cel mai mic dintre noi a avut ideea să adunăm toate crucile noastre de os și capetele de Crist, să le punem împreună pe marginea de prici [...] și astfel să facem ca și cum ar fi o iesle din staulul din Bethleem”*, rememorează Nicolae Bordașiu.

În ce privește regimul alimentar, acesta era unul de exterminare la Oradea. *„Mâncarea era săracă, de trei ori pe zi: dimineața terci sau cafea de orz, la masă un fel de ciorbă de cca. 700 gr., iar seara un fel de mâncare scăzută, cam 400g. Pâine sau turtoi. Nu era niciodată suficient”*, ne-a mărturisit părintele. Nu a fost scos niciodată la plimbare, nu a beneficiat de pachete sau vorbitor cu familia.

Abia în 1962, când era încarcerat la Aiud, a fost scos la muncă, însă a fost o muncă prea grea pentru un deținut supus unui regim de înfometare. *„Am fost pus la încărcat vagoane cu produse metalurgice (sobe, tuburi de mină), din care cauză am făcut hernie de disc”*, povestește părintele.

Întâlnirile cu Eugen Ionescu și Emil Cioran

A fost pus în libertate prin efectul decretelor de grațiere în ziua de 26 iunie 1964. Revenit în București, a fost angajat, pentru început ca muncitor, la Institutul Ion Cantacuzino, fiind nevoit să curețe cuștile cobailor. *„Aveam de dus cu spatele saci de morcovi, ovăz și alte alimente pentru șoareci și cobai”*, povestește părintele. Ulterior a ocupat funcția de tehnician la Institut, făcând parte dintr-un colectiv care a preparat pentru întâia oară în România globulina gama din sânge placentar și retro-placentar.

În februarie 1969, cu sprijinul Patriarhului Justin și a mitropolitului Corneanu a fost numit profesor la Seminarul Teologic Ortodox din București, respectiv pe 30 noiembrie 1969 a fost și hirotonit preot. Își va susține doctoratul în Teologie sub îndrumarea părintelui Dumitru Stăniloae, iar din anul 1973 pleacă la studii la Paris, acolo unde îi va întâlni pe Eugen Ionescu și Emil Cioran. Revenit în țară și-a reluat activitatea la catedră, tot la Seminar, până în 1981, când timp de 9 luni a slujit la Sf. Vasile Polonă, iar din octombrie 1981 va sluji la Biserica Sf. Silvestru, acolo unde paroh era părintele Constantin Galeriu. Din 2013, după moartea părintelui Galeriu, Nicolae Bordașiu va prelua această funcție.

A fost căsătorit cu Gabriela Rodica Bordașiu, asistent medical, fiică de preot. Cumnatul său, Ioan Vlad, soțul surorii sale, Lucia, a fost și el, în mai multe rânduri închis (16 august 1952 – 13 mai 1954; 26 octombrie 1955 – 29 iunie 1956; 3 august 1959 – 29 iulie 1964).

Părintele profesor Nicoale-Ioan Bordașiu a trecut la cele veșnice la 9 noiembrie 2018.

Bibliografie:

-2023 –ANUL IULIU MANIU !

NR. 5(33) MAI 2023

Cetatea Cavalerilor

Stelian Gomboș, Cătălin Niculescu (coord.), *Mărturii pentru iubire. Părintele Nicolae – Ioan Bordașiu la împlinirea vârstei de 92 de ani*, Editura Ama Aediting, București, 2015;

Cristina Liana Pușcaș, „O mărturisire a recunoștinței părintelui Bordașiu – Nouă decenii de credință”, în *Crișana*, accesibil on-line la adresa <https://www.crisana.ro/stiri/eveniment-1/o-marturisire-a-recunostintei-parintelui-bordasiu-noua-decenii-de-credinta>—12974.html, accesat la data de 5.07.2017;

Stelian Gomboș, Cătălin Niculescu (coord.), *In honorem părintele Nicolae-Ioan Bordașiu. Omagiu la împlinirea vârstei de 90 de ani*, Editura Ama Aediting, București, 2014;

Cezarina Condurache (coord.), *Crăciun însângerat, Sărbătoarea Nașterii Domnului în temnițele comuniste și după eliberare, în amintirile mărturisitorilor*, Editura Evdokimos, București, 2016;

Arhiva personală Cristina Liana Pușcaș, Chestionar Nicolae Bordașiu, completat la data de 18 iulie 2013;

Cristina Liana Pușcaș, *Iadul roșu în orașul de pe Criș, Penitenciarul Oradea în perioada comunistă (1944-1977)*, Editura Muzeului Țării Crișurilor, Oradea, 2014;

Idem, *Rezistență anticomunistă în întrebări și răspunsuri*, Editura Eikon, București, 2017;

Carmen Ciorna, *Chipul rugului aprins*, Editura Eikon, București, 2015;

Arhiva IICCMER, fișe matricole penale Bordașiu Nicolae;

www.memoriarezistentei.ro;

www.urmasiimariiuniri.ro.